

- ANGLADA, M. Àngels. «Els maldecaps de Pere Geli». *Els Marges*. [Barcelona], núm. 64 (setembre 1999). P. 69-76.
- ARAGÓ, Narcís-Jordi; CLARA, Josep; COSTA, Lluís. *El franquisme. La transició democràtica*. Girona: ADAC, 2000. 14 p.
- BAYO, Manel. *Culpables*. Girona: Ajuntament de Girona, 1999. 32 p.
- CARRERA, Jordi S. *Ànima tèxtil*. Girona: Ajuntament de Girona, 1998. 32 p.
- CLARA, Josep. «Jaume Sisó i Bofarull, governador de Girona». *L'Avenç*. [Barcelona], núm. 248 (juny 2000). P. 50-53.
- CLOTET, M. Teresa; PALLÍ, Lluís; ROQUÉ, Carles. *Les fonts de les Gavarres*. Girona: Universitat de Girona, 2000. 56 p.
- CONGOST COLOMER, Rosa. *Els darrers senyors de Cervià de Ter. Investigacions sobre el caràcter mutant de la propietat (segles XVII-XX)*. Girona: CCG, 2000. 304 p.
- CUFÍ I SOLÉ, Quim; CORNELLÀ I CANALS, Pere. *Dicgionari*. Girona: Universitat de Girona / Ajuntament de Girona, 2000. 379 p.
- DE LA TORRE, F.; MUTJÉ, P.; PUIG, J. *Problemes de química bàsica*. Girona: Universitat de Girona, 2000. 141 p.
- FERRER I GIRONÈS, Francesc. *Catalanofòbia*. Barcelona: Edicions 62, 2000. 394 p.
- per la bellesa del seu paisatge característic i espectacular, altres per la flora o pel seu passat volcànic, o també per la possibilitat de fer pics de l'Alta Garrotxa o conèixer l'arquitectura i les manifestacions festives dels seus pobles, de manera que hi ha un interès molt diversificat entre la gent que fa camins a peu per la comarca.
- Totes les guies, acuradament dissenyades per Magda Pujolàs, inclouen unes magnífiques fotografies en color de Josep M. Melció, només amb la contemplació de les quals ja es desperta l'interès per conèixer els indrets proposats. El text està àmpliament documentat amb imatges fotogràfiques tant d'aspectes generals com de detalls del trajecte, des de masos i ermites fins a fonts, arbres o qualsevol detall que hagi cridat l'atenció de l'experimentat fotògraf.
- Fins ara han aparegut nou Guies: *Itineraris per la Zona Volcànica de la Garrotxa*, de Gonçal Portabella (1994); *Excursions matinals des d'Olot*, de Joaquim Agustí (1994); *La vall de Bas i Ridaura*, de Jordi Pujiula (1995); *Olot*, de Jordi Pujiula (1995); *Excursions matinals des de Santa Pau*, de Joaquim i Josep Agustí (1995); *La vall de Bianya*, de Josep Murlà (1996); *Besalú*, de Maria Fauró (1997); *Excursions per l'Alta Garrotxa. Oix*, de Joaquim Agustí (1997), i *Excursions per l'Alta Garrotxa. Sadernes-Bassegoda*, també de Joaquim Agustí (1998). Però ja hi ha en projecte un conjunt d'altres publicacions, alguna a punt de sor-

tir, que ampliaran l'oferta en aquest camp.

A cada volum hi ha entre vuit i divuit propostes d'itineraris diferents, totes il·lustrades amb plànols de construccions remarcables, mapes dels itineraris, perfils del terreny a recórrer, temps de durada de la marxa, i amb unes icones que remetent al text, on s'amplia la informació sobre tots els centres d'interès que hi ha en el recorregut, a més de les magnífiques fotografies ja esmentades.

S'hi recullen dades diverses en funció de si l'itinerari té un caràcter urbà o rural, i no hi falten les dades històriques del lloc i la descripció del relleu i la vegetació, per donar resposta a totes, o quasi totes, les preguntes que el caminant interessat es pot formular.

Joan Sala



Arqueologia a Porqueres

BURCH, J.; NOLLA, J. M.; SAGRERA, J.; VIVÓ, D.; SUREDA, M.

Els temples i els cementiris antics i altmedievals de mas Castell de Porqueres.

Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, 20. Banyoles, 1999. 39 pàgines.

Mas Castell de Porqueres és un jaciment arqueològic de primer ordre, però la desgràcia que ha perseguit la seva investigació ha estat, com a mínim, proporcional a la seva importància. Aquesta és la



causa que avui no puguem parlar de l'existència d'un jaciment públic, visible i visitable, a Porqueres.

Un dels factors que el fan imprescindible per entendre'l com un punt bàsic i estratègic en l'entorn natural en el qual es troba és la seva adequació als patrons d'assentament en un turó que, des de la riba de ponent, domina l'estany. L'encert en l'elecció d'aquest lloc s'ha traduït en una extraordinària pervivència, des del seu origen —que podem fixar a l'inici de la iberització, com a mínim— fins al present.

El volum que comentem aquí és obra del Departament d'Història Antiga de la UdG en pes, comandat pel doctor Nolla, i es centra en el període cronològic que abraça des de l'antiguitat tardana fins a l'etapa altmedieval de mas Castell. El treball no s'ha elaborat amb documents ni materials originals —no en va hi ha tres apartats dedicats a la història de la investigació—; en contrapartida, hi ha hagut una tasca important i necessària, basada en la metodologia de la lectura i el fitxatge

d'estructures i de paraments, l'inventari i descripció de les tombes i l'estudi dels escadussers materials mobles, recuperats sobretot durant les campanyes dels anys 60.

La proposta de periodització que fa l'equip inclou dues grans fases pel que fa al cementiri, situat en un lloc que ja havia estat ocupat per un temple pagà i del qual només es conserven alguns elements, que podria haver funcionat entre el segle I i la primera meitat del segle III dC. La primera fase de la necròpolis s'hauria iniciat el segle IV i hauria durat fins ben entrat el segle VII. En tot cas, a principi del segle V es va cristianitzar, amb la construcció d'una basílica de tres naus i un absis quadrangular. Més endavant, l'estructura de l'església fou reformada radicalment, ja que en el lloc on s'ubicava l'anterior construcció se'n creà una de nova, reduïda a una sola nau, amb un absis externament poligonal i de mig punt ultrapassat per la part interna.

La fase moderna del cementiri de mas Castell s'associa amb la fase IV de l'estructura de l'església, la qual cosa implica, bàsicament, una important elevació de la cota de circulació i de deposició de les tombes. Aquesta fase va tenir un final precís, l'any 1182, data de consagració de Santa Maria de Porqueres, amb el consegüent canvi d'ubicació del lloc d'enterrament.

En definitiva, aquest estudi permet valorar una fase

històrica tradicionalment oblidada, que cal afegir als treballs ja publicats per J.M. Nolla i col·laboradors, sobre les necròpolis tardanes de les nostres comarques: la de la Neàpolis d'Empúries i la de Roses. Finalment, celebrem la línia editorial del Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles, que dona continuïtat a la publicació dels Quaderns en volums monogràfics que permeten abordar temes en profunditat.

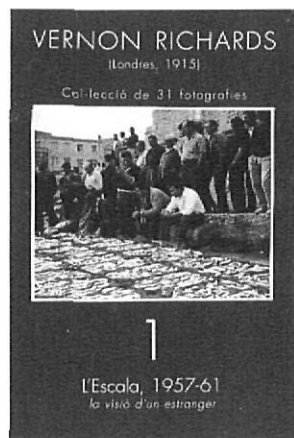
Joaquim Tremoleda i Trilla



Un londinenc a l'Escala

RICHARDS, Vernon
L'Escala, 1957-61.
La visió d'un estranger.
Ajuntament de l'Escala, 1999.

La Comissió de Fotografia Josep Esquirol i l'Arxiu Municipal de l'Escala han volgut recuperar una part de la història del poble, com ja han fet anteriorment amb Josep Esquirol i Joan Lassús,



a través de la selecció de les imatges d'un fotògraf enamorat de la vila: Vernon Richards, nascut a Londres el 1915.

A la sala d'exposicions municipals es va inaugurar el 2 de setembre del 1999, coincidint amb la festivitat de santa Màxima, l'exposició de fotografies realitzades per Richards durant les seves estades a la vila als anys seixanta, gràcies al llegat d'uns 300 negatius fets arribar a l'Arxiu Municipal per Peter Clements, amic personal de Vernon i resident a l'Escala.

La contemporaneïtat amb el fotògraf escalenc Joan Lassús és evident, tant als enquadraments com en la tria de les escenes quotidianes plenes de vida i lluminositat, si bé es diferencien en la finalitat: Lassús era molt conscient dels canvis que s'anaven produint, encara que molt lentament, a la vila, i en volia ser un testimoni; en canvi, Vernon Richards captava el paisatge i els habitants d'un lloc que el fascina va perquè encara no hi havia arribat el turisme massiu.

La col·lecció de 31 imatges que formen la carpeta del fotògraf Vernon Richards, amb el títol *L'Escala, 1957-61, la visió d'un estranger*, traspuja tota la bellesa i l'encant d'un enamorat de la vila i de la seva gent en qualsevol dels actes quotidians: l'arribada de les barques a la platja, la venda del peix, les dones apedaçant les xarxes a l'estenedor, els carrers i les cases dels pesca-

dors; en definitiva, la vida del poble als anys seixanta.

La carpeta es complementa amb el *Full d'Història* local núm. 75, de juliol-agost del 1999, a càrrec de Lurdes Boix —arxivera municipal— i Miquel D. Piñero —del Centre d'Estudis Escalencs—, on es dona a conèixer la relació del fotògraf amb la gent de l'Escala a través de les seves estades organitzades per la companyia londinenca de viatges Wayfarers Travel Agency, on treballava en la recerca d'espais poc coneguts de bellesa natural i interès cultural.

Cristina Escat i Martí



Els pergamins del marquès de Camps

CASTELLS, Narcís;
COLOMER, M. Assumpció.
Els pergamins de l'Arxiu del Marquès de Camps.
Ajuntament de Salt, 1999.

La feina d'un investigador en la recerca de les fonts escrites de les èpoques medieval i moderna es veu sensiblement afectada per l'existència o no de repertoris documentals. La publicació d'aquests repertoris és, per tant, un esdeveniment que hem de celebrar.

L'Arxiu dels Marquesos de Camps, actualment a l'Arxiu Municipal de Salt, aplega tota mena de documentació. Es va anar formant al llarg dels segles amb adquisicions de béns immobles i amb una encertada política